

**Göra naturvetenskap i förskolan – om
att vilja, kunna och våga.**

Ett innehållsområde i utveckling

NÄD2018

Susanne Thulin

Högskolan Kristianstad

Något om förskolans bildningstradition

- Frihet
  - Efterföljande
  - Barninitierad
  - Processtyrd
  - Tema
  - "Vem du ska bli"
  - "Socialpedagogisk tradition"
- (skolning)
  - (föreskrivande)
  - (lärarinitierad)
  - (målstyrd)
  - (ämne)
  - ("Vad du ska veta")
  - "Förberedelse för skolan tradition"

- (Fritzell, 2004, Sammanställning i Thulin, 2011)
susanne.thulin@hkr.se

Vad handlar det här om?

- Uppdraget eller...
  - Förskolans läroplan och nya uppdrag ;
innebörd?
  - Osäkerhet (Skolinspektionen, 2018)
  - Oro akademisering

Utgångspunkter I

- Barn är aktiva i sitt eget lärande – barn vill begripa världen
  - Verkligheten får sin betydelse beroende på hur individer uppfattar den
- Barn använder sin erfarenhet för att förstå omvärlden
  - Vad barn uppfattar är beroende av den situation de ingår i
  - *”Det medvetandet är inriktat mot det ser man.”*
- Barn utvecklas i kommunikation med omvärlden

(Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014)

susanne.thulin@hkr.se

Utgångspunkter II

- Ett innehållsområde i utveckling:
  - Vi/lärare är bärare av normativa föreställningar om vad som är den ”goda förskolan” och om ”vem” barnet ska bli (Hundeide, 2003)
  - Språket etablerar och upprätthåller kulturer på olika sätt (Linell, 1982; s. 49)

Disposition

- Hur har det varit?
- Vad ska vi?
- Varför ska vi det?
- Hur kan det bli i praktiken?
- Lite framåtsyftande tankar...

Förskolan och naturvetenskapen

- Natur
  - Växter och djur
  - Naturupplevelser
  - Miljö – kretslopp (Lpfö, 98)
- Biologi...
- Även om andra försök har gjorts...

Naturvetenskap i Lpfö 98/2010/2016

Målområde 2.2 Utveckling och lärande – Naturvetenskap och teknik

- **Förskolan ska sträva efter att varje barn**
  - utvecklar intresse och förståelse för *naturens olika kretslopp* och hur människor, natur och samhälle påverkar varandra,
  - utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt *enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen*
  - utvecklar sin förmåga *urskilja*, utforska, dokumentera, ställa frågor om och *samtala* om naturvetenskap,
  - utvecklar sin förmåga att urskilja *teknik i vardagen* och utforska hur enkel teknik fungerar,
  - utvecklar sin förmåga att bygga, *skapa och konstruera* med hjälp av olika tekniker, material och redskap,

Vem är Du som förskollärare/lärare/forskare i detta?

- Teoretisk förankring dvs barn- och kunskapssyn – vad stöder du dig på?
- Syn på uppdraget – hur ser du på ditt uppdrag i förskola/skola/läro-utbildning?

» (jfr. Hundeide, 2003)

Hur var det i mina studier...

- Livet i stubben
- Vad är jord egentligen?

89 Studenter på förskolläroärbildningen svarar...

- Hur vill du beskriva kunskapsområdet naturvetenskap; Vad är naturvetenskap för dig?

Kategorier	Före	Efter
– Na är läran om naturen (N)	56	9
– Na är skolans ämnen Bi, Fy och Ke (Ä)	16	12
– Na är läran om allt på Jorden (J)	15	66
– Na är något alla måste kunna (A)	1	2
– Vet ej (E)	1	0

- (Thulin & Redfors, 2017)

Vad säger barnen?

- Aisa: I skogen, kanske slänga plast och sånt
- Anna: Det handlar om naturen
- Lars: Jag vet i alla fall vad vetenskap är. Det är när man gör olika experiment.
- Ebbe: Ja det är det men det här med naturvetenskap. Det kan vara att man skapar saker som finns i naturen fast man gör dem nya.
- Lars: Experiment med löv och annat. Man får inte heller slänga skräp i naturen och bryta grenar
- Ebbe: När vi går ut i skogen.
- Lars: Min mamma säger att rent vetenskapligt sett är det vår nu. Jag vet inte riktigt vad hon menar men hon säger vetenskapligt.
- (Thulin, red, 2016)

Varför naturvetenskap i förskolan?

Några röster/argument...

- Ett samhällsperspektiv
- och/eller
- Ett barnperspektiv
- **Motiven styr agendan!**

Varför naturvetenskap i förskolan?

- Naturvetenskap som ett slags kultur
  - (Zetterqvist & Kärrqvist, 2007)
- Att vara en del av en naturvetenskaplig kontext
  - (Schoulz, 2002)
- Att kunna vara en medveten och aktiv medborgare i ett demokratiskt samhälle
  - (Strömdahl, 2002)

Varför naturvetenskap i förskolan?

- Barn har en **naturlig nyfikenhet**
- Möjlighet att **utveckla positiva attityder**
- **Förförståelse** inför en fördjupad förståelse senare
- Tidigt möte med ett naturvetenskapligt språk påverkar den **naturvetenskapliga språkutvecklingen**
- **Barn kan förstå** naturvetenskapliga begrepp och resonera naturvetenskapligt, naturvetenskap stöder en utveckling av ett naturvetenskapligt förhållningssätt/tänkande
  - (Eshach & Fried, 2005; Eshach, 2011)

Naturvetenskap i förskolan- vad kan det handla om?

- *”Emergent science”*
  - undersökning, intresse, attityder (Siraj Blatchford, 2009)
- *”Nature of science” (NOS)*, naturvetenskapens karaktär
  - ett sätt att veta och som mänskliga strävanden.
  - naturvetenskapligt kunnande baseras på en variation av metoder och på empiriska bevis.
  - naturvetenskaplig kunskap är i ljuset av nya bevis öppen för revidering.
  - naturvetenskap förutsätter också en ordning och följdriktighet i naturliga system (Lederman, Bartels, Lederman & Gnanakkan, 2014).
- Vikten av balans mellan naturvetenskaplig kunskap, praktiskt arbete - sociala dimensioner och kulturell förankring (Tala & Vesterinen, 2015).

Naturvetenskap i förskolan forts.

- *"A sence of wonder"*: exponera mångfald och variation (Both, 1997, Harlen, 2006, Helldén m.fl. 2015)
- *"Domain specific or conceptual knowledge"* och *"domain-general or procedural knowledge"*
  - (Eshach, 2006)
- Innehåll, naturvetenskapens metoder, *"ideas about science"* (Osborne m.fl.2006)
- *"Sciencing attitude"* (Fleer, et al, 2014)

- **Hur kan det bli i praktiken?**

- **Livet i stubben – vad äter gråsuggor?**

Resultat – **Lärandets objekt** – Livet i stubben

(1) Tema stubbe

- Stubbe som begrepp: Vad är en stubbe? Vem bor i stubbar?
- Att skapa en stubbe: Planera, ritningar, nya material, stubben som ett fenomen

(2) Tema löv

- Löv som löv
- Löv som mat

(3) Tema djuren i stubben

- Djurens livsvillkor: Gråsuggor: föda, vatten, luft
- Födans väg: Små svarta prickar, gråsuggans näringskedja
- Djurens utseende: Uppbyggnad, storlek, namn/art
- Djurens beteende: Att må bra- att ha vad man behöver, visa känslor, ha roligt....

Resultat – Lärandets akt

- Att rikta uppmärksamhet
- Att problematisera
- Att svara på frågor
- Att uppmana till handling

- Och...

Resultat – lärandets akt - ett antropomorfistiskt språkbruk

Redskap för uppmärksamhet

- L: *Varför sitter han där på lövet?*
- Carl: *Han ska ju va där. /---/*
- L: *Tycker han om att leka på lövet?*
- Carl: *Nej /---/*
- L: *Ja vad gör han på lövet?*
- Carl: *Han står på lövet. /---/*
- L: *Har han gymnastik på lövet?*
- Carl: *Ja det tror jag.*
- L: *Det tror jag med. Han kanske leker med tågbanda med.*

(ex fr Thulin & Pramling, 2009; Thulin, 2015)

susanne.thulin@hkr.se

Lärares föreställningar - barns intresse...

- **Lärares
förgivettaganden,
oro...**
- (jfr. Hundeide, 2003)

Forskning visar...

Å ena...

- Läraren som frågeställare
- Barnen hänvisas till; att följa läraren, att observera, att dra egna slutsatser
- Upptäckandet/lärandet tas för givet
- Kommunikationen knyts ensidigt till vardagserfarenheter
- Naturvetenskapen osynlig

(Elm, 2008; Fler, 2008; Larsson, 2013; Sträng & Åberg Bengtsson, 2009; Thulin, 2006; Ärlemalm-Hagsér, 2008)

Å andra...

- Läraren anknyter till/använder barns erfarenheter
- Läraren samtidig medvetenhet:
  - Skapar kopplingar mellan vardagserfarenheter och naturvetenskapliga begrepp
  - Kopplingar mellan olika språkliga diskurser
- Naturvetenskapen synliggörs
- Lärares inställning till utbildningsuppdraget kan inte ensidigt kopplas till kompetens

(Fler, 2009; Eshach & Fried, 2005; Pramling, 2010; Thulin, 2011; Vygotskij 1934/1986)

Lärares föreställningar - barns intresse...

- Men barnen då – vad säger barnen?

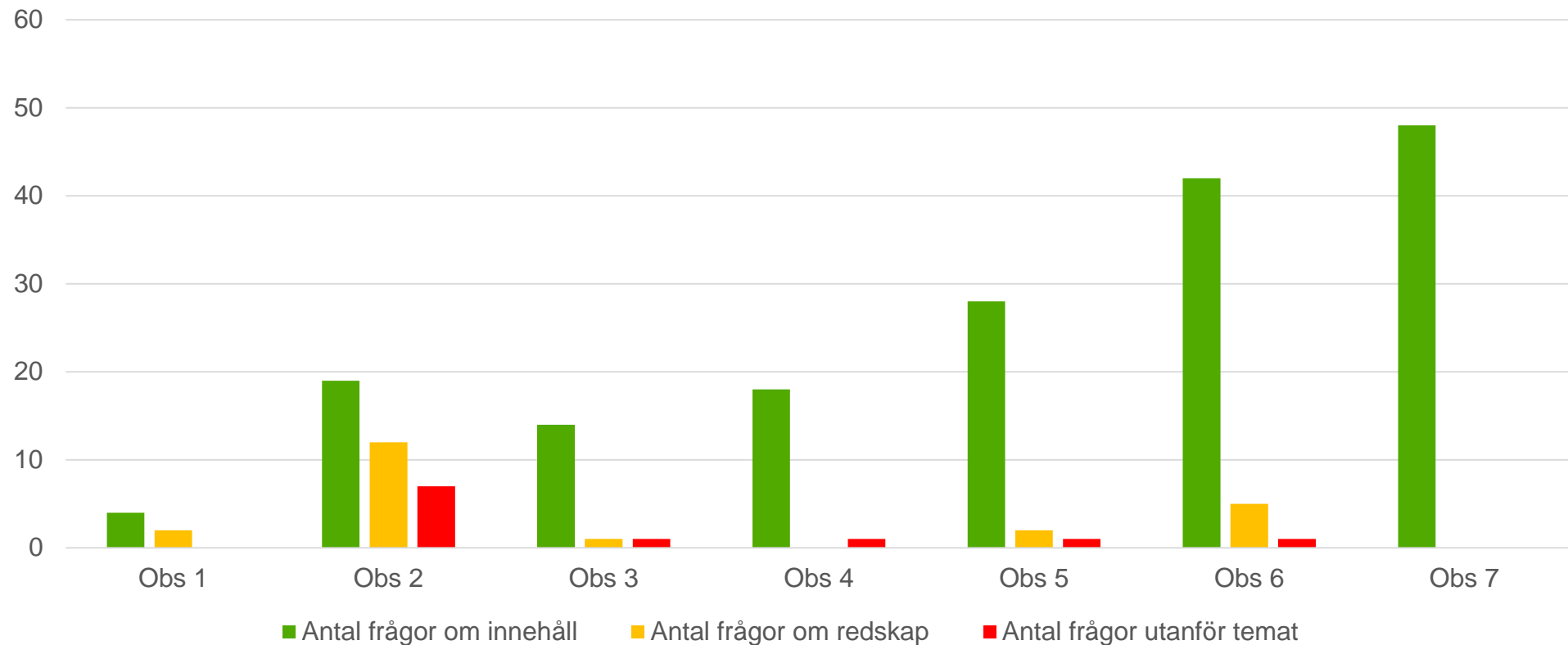
- Hur var det i temaarbetet om jord?

- Vad ställer barn frågor om? (Thulin, 2010)

Fråge- kategori	Frågor om innehållet	Frågor om redskapen	Frågor utanför temat
	- Om att göra något med innehållet	- Om att få använda redskap.	
	- Om att få veta något om innehållet	- Om att förstå hur man använder redskapen	
	- Om att förstå något om innehållet	- Om att vilja dela med sig av redskapen	
	- Om att relatera till egen eller gemensam erfarenhet av innehållet		
	- Om att vara delaktig i innehållet		

Barns frågor; fokus och antal över tider tid

(Thulin, 2010; Thulin, 2015)

Slutsats

- De flesta frågor handlar om innehållet (173 av 206)
  - Barnen tycks vilja delta och ta del av innehållet:
    - de vill veta och förstå
    - de vill dela sina upplevelser med andra
    - de behöver tid och kontinuitet

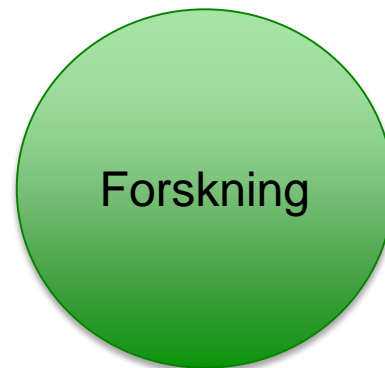
Två projekt på gång...

- Exempel från pågående forskning och kompetensutvecklingsprojekt i samarbete med förskolor
  - Val av innehåll
  - Val av arbetssätt

(Forskningsplattformen Lärande i samverkan, Högskolan Kristianstad)

Arbetsgång i projekten

- Fortbildning
- Litteraturläsning/diskussion
- Projektarbete
- Workshops
- -----
- Intervjuer
- Videodokumentation
- Fokusgrupper

1 Att lära kemi och fysik i förskolan

Andreas Redfors, Marie Fridberg, Agneta Jonsson & Susanne Thulin

Syftet med studien är:

- att utveckla kunskap om barns lärande i relation till modellbaserad processinriktad undervisning om kemiska processer och fysikaliska fenomen med koppling till samhällsfrågor i förskolan.

Forskningsfrågor:

1. Vad uppfattar förskollärare som det centrala vid planering av mål för undervisningssituationer kring ett innehåll i förskolan?
2. Vad uppfattar barn som det centrala vid en genomförd lärarledd undervisningssituation kring ett innehåll i förskolan?
3. Hur kan de undervisningssituationer beskrivas, där förskollärare och barns uppfattningar harmonierar?

Vad är det vi får syn på?

Centrala begrepp i fokus vid analysen:

- Kommunikation

- Intersubjektivitet (samspel, ömsesidighet)
- Ömsesidig samtidighet (broar mellan barns perspektiv och lärandets objekt)
- Lokalt resp expansivt språk

- Lärandets objekt

- Övergripande
- Intermediärt

- (Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013; Rommetveit, 1974; Gustavsson, Jonsson, Ljung Djärf & Thulin, 2016; Thulin, 2011, 2015; Thulin & Redfors, 2017)

Hur vet man att dinosaurierna hade fjäll?

Bilderböcker som utgångspunkt för samtal om naturvetenskap i förskolan

Lena Hansson, Lotta Leden & Susanne Thulin

Tankar bakom projektet

I forskningen lyfter man fram betydelsen av att inte endast fokusera på enskilda fenomen, utan även diskutera frågor som t.ex. :

Hur tar man inom naturvetenskapen reda på saker?

Har man alltid vetat detta?

Kan kunskap förändras?

Vem har tagit reda på detta? Vem kan vara forskare?

Naturvetenskapernas karaktär handlar om sådana frågor.

Projektets frågor:

- 1. Vilket innehåll vad gäller Naturvetenskapernas karaktär kommuniceras av barn och förskollärare vid läsning av och samtal kring bilderböcker med ett naturvetenskapligt innehåll?*
- 2. Vilka möjligheter och hinder upplever förskollärarna i relation till arbetet med Naturvetenskapernas karaktär?*

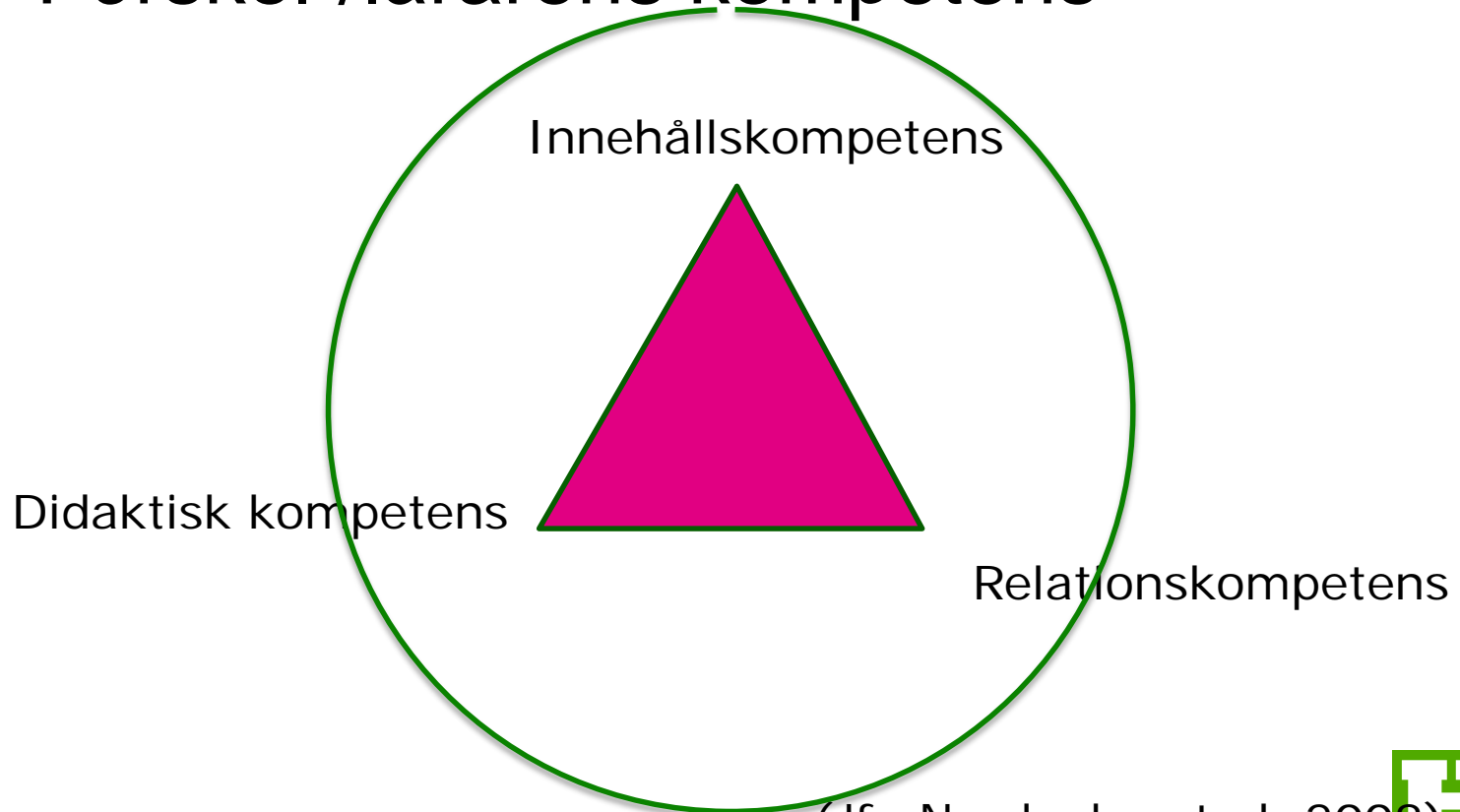
Ja vad handlar naturvetenskap

om – ”Vem ska man tro på, tro på, tro på...?”

- Naturvetenskap som innehåll
- Naturvetenskap som processinriktat arbetssätt
- Naturvetenskap som attityder, förebilder och kulturell förankring
  - (Eshach, 2006; Osborne m.fl. 2006, s. 29, Tala & Vesterinen, 2015)

Innehållsområdets utveckling...

- Förskol-/lärares kompetens

(Jfr. Nordenbo et al, 2008)

Utmaningen...
Naturvetenskap i
förskolan,
Läraren som
kulturgränsbrytare!

Kanske ni vill läsa

Thulin, Susanne (2015).

Göra naturvetenskap i förskolan – med fokus på kommunikation. Stockholm: Liber.

Thulin red. (2016) *Naturvetenskap i ett förskoleperspektiv - Kreativa lärandeprocesser.* Malmö : Gleerups Utbildning

Areskoug, M, Ekborg, M, Rosberg, M & Thulin, S. (2016). *Naturvetenskapens bärande idéer för förskola.* Malmö: Gleerups Utbildning AB.

